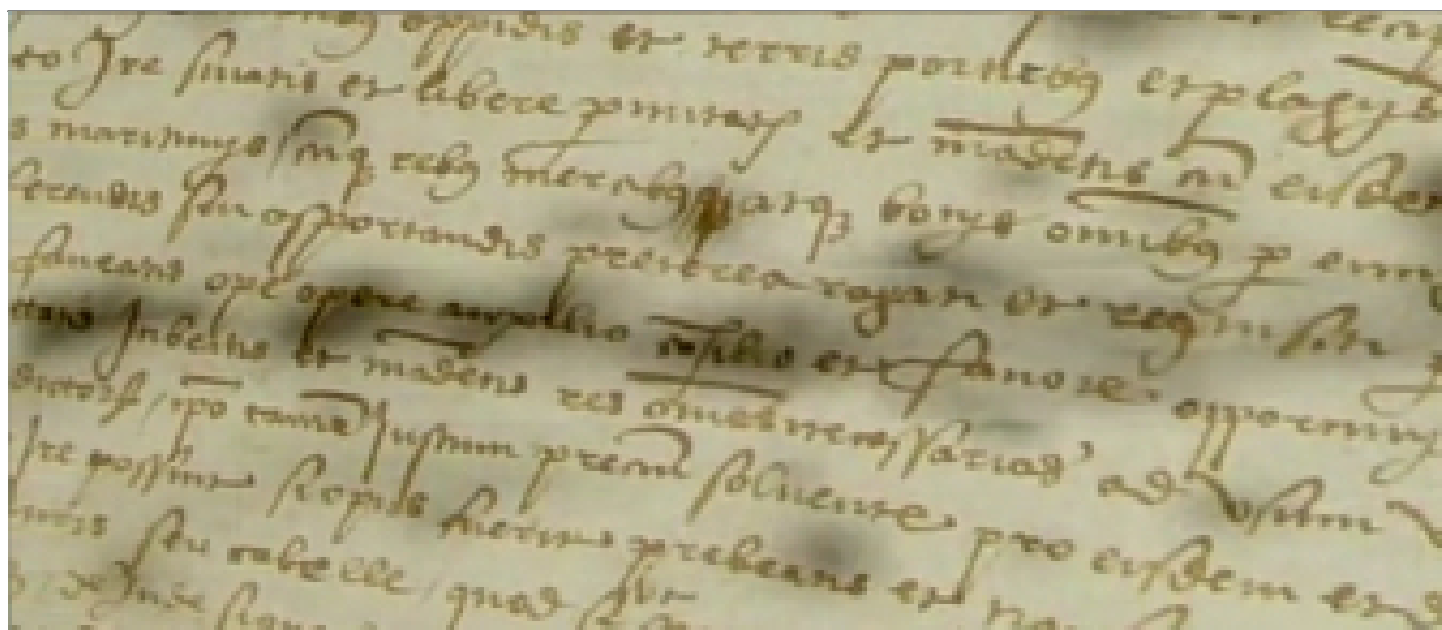

<i>Colom i La Casa Reial Catalana</i>: impressions d'una pel·lícula

Autor: Francesc Magrinyà

Data de publicació: 09-05-2011

En Francesc Magrinyà ha anat a veure el documental <i>Colom i la Casa Reial Catalana</i>, que, després d'un mes, encara es projecta als Cinemes Girona, i ens n'ha fet una bona ressenya.

Com que estic molt interessat en la recerca històrica que du a terme la Fundació Nova Història, m'he acostat als cinemes Girona de Barcelona per veure el nou documental Colom i la Casa Reial Catalana, dirigit i muntat per en Dani de la Orden i produït per la Pilar Montoliu. Per una banda, la pel·lícula parteix de les investigacions més avançades d'en Jordi Bilbeny sobre la biografia de descobridor d'Amèrica, investigacions que va recollir el 2006 –cinc-cents anys després de la mort del Descobridor– en el llibre Cristòfor Colom, príncep de Catalunya. Per l'altra, s'hi afegeixen les sorprenents aportacions dels investigadors Jordi Indiano, Manel Capdevila, Lluís Maria Mandado, Albert Fortuny i Pep Mayolas.

Un film que rutlla

Veig que la pel·lícula aguanta força en cartellera. És una molt bona notícia. El dia que hi vaig anar jo, hi havia a la sala una vintena de persones disposades a gaudir tranquil·lament del film. Res a veure amb l'ambient gairebé clandestí que es respirava als cinemes Verdi, quan m'hi vaig atansar per veure el primer film sobre Colom, intítulat La descoberta catalana d'Amèrica, una conspiració d'estat? O bé quan l'Alexandra va projectar Enigma Cervantes. En la primera ocasió, érem una desena de persones, que després de la projecció no gosàvem ni mirar-nos a la cara. En la segona, tres, i amb la mateixa sensació de participar en una acte gairebé delictiu, talment com si fóssim en els anys més foscos del franquisme! La cosa, doncs, millora. Tot fa l'efecte que aquestes tan revolucionàries línies de recerca històrica a l'entorn del nostre passat van amarant com més va més les ments dels catalans i les van conscienciant de l'espoli històric i cultural de què hem estat objecte des del segle XVI fins a, com qui diu, l'actualitat. En aquest sentit, parem esment en el tractament espanyolitzant amb què és tractada la figura d'en Gaudí! Passo tot seguit a comentar aquells aspectes del film que m'han cridat més l'atenció.

Trobo molt encertada la manera com comença el documental. S'inicia aquest amb una mena de prefaci que posa el públic en antecedents i que, alhora, constitueix un tret distintiu respecte a l'anterior pel·lícula sobre en Cervantes-Sirvent. En efecte, ara –vull dir abans d'aparèixer els crèdits de presentació– s'hi escolta la veu d'en Bilbeny, qui fa saber a l'entrevistador David Grau, i de retruc a l'audiència, que no és pas ell qui va encetar la teoria d'un Colom amb mentalitat reial. Al contrari, ens fa avinent que ho va fer trenta anys enrere l'historiador felanitxer Verd Martorell. Bilbeny és capaç de refutar amb proves la tesi central de Verd Martorell segons la qual Colom era fill del Príncep de Viana –un germanastre de Ferran II el Catòlic–. Ara bé, també ens fa saber que s'ha adonat que altres argumentacions de l'historiador mallorquí són claus per entendre la biografia de l'almirall; unes argumentacions en les quals ell no fa altra cosa que aprofundir i treure'n les conseqüències pertinents. La més important és, ja dic, la que fa referència a la ideologia reial que es desprèn dels actes de l'Almirall. Trobo digna d'elogi aquesta actitud. I és que tothom sap que una de les activitats d'un científic competent és, en primer lloc, informar-se del major nombre possible d'explicacions bastides per altres investigadors sobre un mateix conjunt de fenòmens i després, passar-les sota el judici de la raó i la versemblança per, finalment, ser capaç d'extreure'n tota mena de suggeriments i intuïcions que facin avançar el coneixement.

El prefaci continua tot seguit amb les més conegudes i comentades aparicions d'en Bilbeny durant més de quinze anys a la televisió. A parer meu el més corprendor d'aquestes imatges és veure com una persona que defensa si fa no fa sempre el mateix li va canviant la fesomia pel pas dels anys.

Seriositat científica

Apareixen a continuació unes reflexions que considero molt adients de l'Albert Fortuny sobre el funcionament del mètode científic aplicat a tots els camps del saber i, per tant, també a la història. És a dir, s'observen uns fets que causen estranyesa. D'aquests fets se'n mira la regularitat, se'n cerquen les possibles causes i se n'estableix una hipòtesi de treball pel que fa a llur funcionament. De tot plegat en surt una manera d'explicar aquest funcionament o teoria general. Tanmateix, aquesta teoria ha d'estar confirmada per uns altres fenòmens, semblants que han provocat aquesta estranyesa. Ara bé, tan bon punt s'ha bastit l'explicació i ha estat verificada, llavors cada nou descobriment ha de servir adés per confirmar i/o matisar la dita explicació adés per refutar-la. Aquesta és la filosofia, el grau d'ambició i la seriositat amb què està construïda la teoria sobre les relacions d'en Colom i la Casa Reial Catalana que guien els cinc investigadors!

Impactes

La resta del film s'estructura de la mateixa manera que Enigma Cervantes. David Grau, l'entrevistador, llança deu preguntes als investigadors perquè les contestin. De les respostes a aquestes preguntes m'han cridat l'atenció les següents. És impressionant que en Lluís Maria Mandado declari que el que ha après per via culta sobre la sortida de Colom des de Pals cap a Amèrica coincideixi fil per randa amb el que havia sentit dir a casa seva en el mateix sentit. Es tracta, en aquest darrer cas, d'un coneixement ocult, clandestí, secret i dit en veu baixa de generació en generació en el clos de la llar familiar per por a les represàlies. Per fi aquest coneixement ha pogut sortir a la llum i ser confirmat després de cinc-cents anys! I jo em demano: quantes notícies d'aquesta mena no deuen quedar encara amagades? Alhora m'interrogo com és que els historiadors no s'han molestat a investigar-ne la certesa! Així mateix, se'ns fa saber que queda resolta la polèmica sorgida del fet que consta en document que el Colom postulat com el descobridor del Nou Món és mort abans de la Descoberta (no direm com, per no treure interès al film). O bé se'ns innova que en Cristòfor Colom va arribar al capdavall d'Àfrica, fent així certa la seva afirmació que ho ha navegat tot de nord a sud i d'est a oest. A més a més, en Pep Mayolas ens desvela qui era l'Infant João. D'altra banda se'ns fa avinent qui era realment la inexistente Felipa Moniz de Perestrello. I encara més: per quin motiu i de quina manera en Colom esdevé un capítol imprescindible del partit urgellista –el dels partidaris del casal dels Urgell a la corona de la Nació Catalana– i quin futur preveu no només per als seguidors d'aquest partit i per a la seva pròpia família, ans també per als partidaris d'una Catalunya lliure fins a la fi dels temps... O bé per què l'Almirall s'endú amb ell per la descoberta gran part de les personalitats que havien lluitat contra Joan Sense Fe durant la Guerra de Secessió del 1462-1472, com ara en Joan Cossa o els lanyes Pinçon, entre d'altres.

Aquestes són algunes de les idees del film. Unes idees impactants. N'hi ha d'altres, les quals qui redacta aquest escrit s'estima més que l'espectador descobreixi per ell mateix. I, de passada, voldria que reflexionés sobre el ressò que les nostres universitats, tan endogàmiques elles, han donat a aquestes recerques i sobre quina responsabilitat tenen en l'analfabetisme dels estudiants catalans i en general de tothom quant a la nostra història.

I acabo amb una imatge que m'ha cridat força l'atenció. És curiós que el suposat retrat d'en Colom que encapçala aquest film i el retrat que inicia el d'en Cervantes apareguin fent exactament el mateix gest amb la mà. Segur que no és casual. Amb tota probabilitat va tenir a la seva època un significat important i clar entre alguns dels observadors de tots dos quadres. Uns iniciats en una doctrina secreta, vaja.

Francesc Magrinyà